

DOĞAN AVCIOĞLU’NUN YÖN’ÜNE DAİR

Sayın Doğan Avcıoğlu’nun Yön’de çıkan “Türkiye İşçi Partisi”ne dair başlıklı yazısı çeşitli çevrelerde ilgi uyandırdı, tartışmalara yol açtı. Türkiye’de sosyalizmin uygulanmasıyla ilgili çeşitli görüşleri tarafsız olarak okurlarına duyuran “VATAN” Avcıoğlu’nu tenkit eden Sayın Boran’ın bu yazısına verilecek karşılıklara da sütünlünün açık olacağını şimdiden belirtmek ister. “VATAN” için mesele, gerçek sosyalizmin dürüst ve Türkiye’nin iyiliğine olarak nasıl uygulanabileceği yolundaki araştırmalara yardımcı olmaktır. [Gazetenin notu]

Doğan Avcıoğlu’nun Türkiye İşçi Partisine karşı tutumu daha başında belli oluyordu, ama bu son yazısı artık bu konuda hiçbir şüphe bırakmadı. Yazının mahiyeti iftira kampanyasına karşı cephe alır tavır takınıp “süreti haktan” görünerek:

1. TİP’i başarısızlığa uğramış göstermek, hem de öyle ki, geleceğinden bile ümit kestiren bir başarısızlık,
2. Bu başarısızlığın sorumluluğunu TİP yöneticilerine yüklemek, ve bu “başarısız” partiden böylece işçileri, aydınları, gençleri, bütün “zinde kuvvetleri” soğutmak,
3. Yeniden şiddetlenen saldırı ve iftira kampanyasında kendisini ve “Yön”ünü TİP’ten ayrı safta gösterip saldırıları TİP’in yöneticilerine doğru kanallı etmek, gayretidir.

Bu arada partiyi destekliyen yazarlara da bu sorumluluktan önemli bir pay yüklemektedir. Ben de bu yazarlardan biri olduğuma göre “Yön”ün bu yazısına karşı söylenecek sözüm var. TİP’in hiçbir organında görevli olmadığım için partinin yönetimi hakkında söz söylemek bana düşmez. Ben sadece, sosyal soruları incelemeyi meslek edinmiş bir insan sıfatıyla “Yön”ün baştan beri TİP’e karşı tutumunu inceleyecek ve Avcıoğlu’nun yazısındaki yanlış ifadeleri düzelteceğim.

TİP Nasıl Bir Partidir, Nasıl Karşılandı?

1. TİP, her türlü tesir ve nüfuzdan uzak ve hiçbir muvazaa kokusu taşımadan, doğrudan doğruya işçiler tarafından, işçilerin kendi kendilerine kurdukları bir parti idi. Kuruluşu ne kadar sessiz, üyesi ne kadar az, programı ne kadar yetersiz olursa olsun, sadece bu niteliği TİP’i yakın tarihimizin en önemli sosyal-politik olayı yapıyordu. Bu memlekette bağımsız, halis bir işçi partisi kurulur da o memleketin sosyalist aydınları bu partiyle nasıl ilgilenmez, onu nasıl yalnız bırakırlar? Salt bu olay Avcıoğlu’nun ve arkadaşlarının sosyalizm anlayışında bir aksaklık olduğunu göstermeye yeter.

2. Bir de tuttular, tam bizim memleketin parti kurma geleneğine uygun, tepeden inme, yukarıdan aşağı, resmî teşekküllerin para kaynaklarından faydalanarak, onların kanadı altında bir ikinci parti kurmaya kalktılar. Gerçekten muvazaa olmasa bile

kuruluş şekli icabı ister istemez muvazaa kokan, malî kaynakları dolayısıyla ister istemez tesir altında kalacak bir partiyi sosyalistlerin desteklemesi akıl harcı mıdır?

3. Derken ve giderek TİP kurucusu işçiler kendilerine bir Genel Başkan seçtiler oybirliğiyle. Memleketin biricik sosyalist yayın organının TİP'in başına böyle bir insanın geçtiğinden memnun olacağı beklenirdi elbet. Kültürlü, mücadeleci, namuslu bir aydıncı bu seçilen Genel Başkan. Sosyalizm şampiyonu “Yön” ise bu olayı iki satırla olsun belirtmeğe değer bulmamıştı.

4. Emekçi kütlelere yakın sendika teşkilâtı alt kademeleri bu ikinci partiyi desteklemediği, bir muvazaa partisi gibi karşıladığı için bu teşebbüs kâğıt üstünde kalmaktan öteye gidemedi. Ama TİP hiçbir zaman “Yön”ün olaylar sahifesinden öteye terfi edemedi. Böylece “Yön” sayfelerinde TİP'e biraz daha yer verir oldu. Elbet, madem ki işçiler TİP'i destekliyor, işçileri gücendirmek olmazdı. Avcıoğlu memleketin durumunu inceleyen yazılarında program lüzumundan, zinde kuvvetlerin bir program etrafında birleşmesinden söz eder, mevcut partileri tenkit eder, ama hiç mi hiç TİP'e, onun programına, amaçlarına atıf yapmaz, ilerici kuvvetlerin bu parti etrafında birleşmesi, ya da onu desteklemesi gerektiğini belirtmezdi, TİP diye bir örgüt, bir hareket yoktu sanki memlekette...

Aksiyon Olarak Ne Yaptılar

5. TİP'e üye olmak diye bir lüzum da duyulmuyordu. Sosyalizm “tek”dir diye yazan, politikaya atılmaya hevesli, şahsî durumu bir partiye girmeye engel olmayan bir genç neden TİP'e girmek, orada kendisi gibi sosyalist aydınlar ve emekçilerle çalışmak arzusu duymazdı acaba? Hele kendisinin, hareketin nasıl yürütülmesi gerektiğine dair fikirleri, iddiaları olduğuna göre bu partiye katılması, orada görüşlerini savunup tenkitlerini yapması gerekmez miydi? Bir işçi hareketinin doğru yöneltilmesine çalışmak bir sosyalistin kaçınılmaz görevi değil miydi? O halde? Üstelik parti toplumu aydınları ısrarla çağırıyordu.

6. Türk-İş kanalıyla ikinci bir partinin kurulması suya düşünce, Avcıoğlunun bu sefer işçilerden ümidi kesip yalnız aydınlarla ve Parlâmentodaki ilerici senatör ve milletvekilleriyle “büyük bir sosyalist partisi” kuracağı haberleri geldi. Bu teşebbüs de olumlu bir sonuca bağlanamadı. Bu sefer “Sosyalist Kültür Derneği” ortaya atıldı. Partiye üye olabilecek durumda olmıyanları teşkilâtlandırarak, TİP ile işbirliği edecek, hatta bu dernek parti üyelerinin de katılmasıyla ortak bir teşebbüs olacaktı. Ama birlikte yapılan tek bir toplantıdan sonra partiye bir daha müracaat yapılmadı.

Gelişme Olup Hücumlar Başlayınca...

Bu aralık aylar geçti. TİP teşkilâtını genişletip faaliyetlerini arttırınca, malûm, mahut, beklenen saldırı başladı. Faşizm tehlikesine karşı Avcıoğlu da bir başyazı yazdı. İşte, safların sıklaştırılması, gericilere karşı dayanışma göstermenin zamanıydı artık. Aradaki bazı görüş ayrılıkları ne olursa olsun “Yön” her halde TİP'in yanında yer alacaktı. Son yazısının başlığını görünce böyle bir dayanışma yazısı sandım ilk önce. Peki, ne olmuştu gericilerin karşısında ilericilerin birleşmesi sloganına? TİP'e hücumların, parti toplantılarında ilerici aydınların şahıslarına maddî saldırılar ya-

pılması halini aldığı zamanda mı uygun bulmuştu Avcıoğlu TİP'i yermeyi, alttan alta bir takım tahriklere başvurmaya? Tenkit, sosyalistliğin icabı imiş! “Geç efendim, geç...”

Bundan önceki karşılıklı yazışmalarımız sosyalist tartışma ve tenkit alanına girebilir. Ama Avcıoğlu'nun bu son yazısı gerçek bir tenkit değil, tenkit bahanesi altında bir yermedir, hatta bir tahriktir. Anlaşılan Avcıoğlu ikinci bir sosyalist parti teşebbüsünü diriltmek için yeni bir fırsat çıktığı kanısındadır.

Gerçekleri Tahrif...

Avcıoğlu gerçekleri tahriften de çekinmiyor. Ben TİP'in teşebbüsüyle tertip edilen bir aydınlar toplantısında 11 Kasım açık oturumunda bulundum. O toplantıda gerici zorbaların sayısı asla 150-200 değildi. Salonda onların tam arkasındaydım, toplantı dağılırken zorbalar ilk inenlerdendi ve çıkış kapısının iki yanına sıra oldular. O zaman sayıları büsbütün sırttı. En yüksek tahminle 50-60 kişiyi geçmiyordu. Dâvetliler de azınlıkta değildi; 800 kişilik salon hıncahınç doluydu, bir çok kimse ayakta kalmıştı. Merdivenler önceden tutulmuş olduğundan bir kısım dâvetliler de içeri girememişler, uzunca bir zaman bekledikten sonra geri dönmüşlerdi. Toplantının nezaheti, mutlâka sona erdirilip gerekli kararların alınması isteği hakim olmasa ve soğukkanlı parti yöneticileri gençleri ve işçileri teskin edip engel olmasalardı, zorbaların kucaklara alınıp kapı dışarı edilmeleri işten bile değildi.

İkincisi, TİP'in beklenen gelişmeyi göstermediği iddiasını gerçekçi Avcıoğlu hangi gerekçelere dayandırıyor? TİP'in yeniden örgütlenmesi gayretleri üzerinden ne kadar zaman geçti? Genel Başkanın seçildiğine 10 ay, yeni tüzüğün ışığı altında parti organlarının kurulmasına 3,5 ay oldu. Gerçek bir kütle partisi bu kadar kısa bir zamanda daha nasıl gelişir? Malî kaynakları zayıf, fakir bir kütle partisini geliştirmek, tepeden inme, bol paralı bir düzme parti kurmaya benzemez, öyle bir parti hemen her vilâyette kolayca bir şube açar, tabelâları asarsın, bol propaganda araçları kullanabilirsin, ama bu, kütleleri kazanmış olmak, partiyi kütlelere mal etmek midir? TİP genel merkezin yol göstericiliği altında, mahallî işçi ve aydınların kendi aktif teşebbüsleriyle kurdukları ilk teşekkülleri halinde, yani bir kütle partisine yaraşır şekilde alttan üste doğru kurulmakta, gelişmektedir.

Şu “Doğmatiklik” Meselesi...

Bu iddiayı da eşeleyip altında neler yattığına bakmak gerek. Doğmatikliğin ispatı olarak Avcıoğlu ısıtıp ısıtıp işçi sınıfı önderliği meselesini ileri sürüyor. Bir kez bu konu ilkin TİP'in dışında, aydınlar tarafından “Vatan” gazetesi sütunlarında ortaya atıldı. Bu konuda üç genç yazar tartıştılar. Gemlik'in bir köyünde yazı geçirirken de oradan gönderdiğim bir yazı ile tartışmaya katıldım. Ve memlekette iki çeşit sosyalizm anlayışı belirlediği görülüyor dedim; bir işçi sınıfı ideolojisi olarak sosyalizmden ne anlaşıldığını açıklamaya çalıştım. Bunun üzerine “Yön”de beni sınıf kavgasını körüklemek, sınıf diktatörlüğünü terviç etmekle suçlandırmak isteyen, hiç de iyi niyet ürünü olmayan bir yazı çıktı. Ben de bu kavramları objektif bir şekilde inceleyip açıklayan bir yazı ile karşılık verdim. Bunun üzerine “Yön” yazarının daha da kışkırtıcı bir yazısı çıktı. Ona cevabı kaleme almışken, derginin müteakip sayısında

yazılarıma tamamen iştirak ettiklerini ifade eden satırlar çıkınca, yine de sosyalist hareketin bütünlüğünü bozmamak amacıyla yazıyı yarı bıraktım ve o konuya dokunmadım. Kısacası, TİP “sınıf önderliği davası”nı günün en önemli meselesi olarak ortaya atmış değildir; sadece sosyalist bir işçi partisinin yapması gerektiği şekilde, yolunu ve yönünü açıkça çizmek gayesiyle; tüzüğünün amaç maddesinde hareketin işçi sınıfının önderliği altında bütün emekçi kütlelerin ve aydınların hareketi olarak yürütüleceğini belirtmiştir.

Sonra şu da var ki, gerek ben, gerekse aynı konuyu ele alan başka yazarlar, işçi sınıfı önderliğini gerçekleştirilmesi gereken bir “dava” değil, sadece toplumun sınıf yapısına, olayların nasıl geliştiğine bakıldığı zaman müşahade edilen objektif bir durum olduğunu, bizim işçi sınıfının giriştiği faaliyetlerin, yürüttüğü mücadelenin de bu müşahedeyi doğruladığını belirttik. Ama Avcıoğlu hâlâ “dava”dan söz ediyor, çünkü meseleyi böyle koyarak, aydınları, gençliği, diğer “zinde kuvvetleri” küçümseydiğimiz sonucunu çıkarmak, bu çevrelerde bunu telkin edip onları TİP’den ve onu destekliyen yazarların etkisinden uzak tutmak istiyor.

İşçi Sınıfının Önderliği Nedir?

Bir sosyal gerçeğin ifadesi olan işçi sınıfı önderliği sözü, ısrarla, dar bir işçi sınıfı hareketi gibi anlaşılmak istendi “Yön”de. Oysa sosyalist literatürü biraz karıştırmış olan bir kimsenin dar bir işçi sınıfı hareketi kasdedilmediğini bilmesi gerekirdi. Kaldı ki, ben ilk yazımdan itibaren böyle olmadığını hiç bir yanlış anlama yer bırakmıyacak şekilde apaçık belirttim. Sonraki yazılarımda da diğer ilerici kuvvetlerin rolü üzerinde durdum. Ama Avcıoğlu bunları bilinemezlikten gelip hâlâ “... Bu dogmatik tavır onları diğer kuvvetlerin sosyalist hareketteki rolünü küçümsemeye itti” demekte ısrar ediyor. Bu ısrarda elbette bir maksat aramak gerekiyor artık. “Bu davayı ortaya atmanın lüzumsuz olduğunu söyleyenlere hırçın” davranmışız! Oysa gerek kendisi Avcıoğlu, gerekse dergisi uzun zaman sosyalizm meselesini bir aydın “kadro”nun işbaşına gelmesi şeklinde tartışılar ve böyle bir “kadro”yu kestirmeden işbaşına getirmenin yollarını düşündüler. Yukarıda sözü geçen yazışmalardan sonradır ki işçilerin, toplumun en aktif, etkili sınıfı olduğunu yazısında kabul etti ve “mevsimsizlik” iddiasını ileri sürdü. Neydi bu işçi sınıfına karşı güvensizlik, küçümseme?

Şükür ki bu memleketin aydınları, gençliği ve diğer zinde kuvvetleri kendi egolarının önemiyle şişmiş, benlikçi, küçük izzetinefis hesapları yapan kişiler değillerdir hep; gerçekten ilerici, sosyalist, fedakâr aydınlar, gençler ve diğer zinde kuvvetler gittikçe artan sayılarda TİP’e katılıyor, TİP’i desteklediklerini açıkça belli ediyorlar. 11 Kasım olayından sonra partiye katılanlar bariz bir tempo ile artmıştır. Dogmatiklik ve gerçeklerden kaçmakla suçlandığı TİP için Avcıoğlu aynı yazısının başında “Bu parti halen neyin kampanyasını yapıyor? TİP Anayasaya aykırı kanunların kaldırılmasını ve Anayasanın tam bir şekilde uygulanmasını gerçekleştirmek peşindedir”, diyor. Demek ki TİP tam bir gerçekçi tutumdadır. Bugün için gecekondü meselesi, işsizlik, toprak reformu, sosyal adalet ilh., bütün sosyal mesele ve davalar dönüp dolaşıp Anayasa’nın tam uygulanmasına ve bunun için de Anayasaya aykırı kanunların kalkmasına bağlanıyor. Çözülmesi gereken ilk düğüm budur!

Avcıoğlu'nun doğmatiklik iddiasına söylenecek çok söz var ama yazımız uzadı. Yalnız bu konuda bir noktaya işaret edeyim: Ben uzun zaman bu yanlış gerçekçilik anlayışı üzerinde kendi kendime durmuş, izahında tereddütler görmüş, metodolojik yetersizliğe yormak istemiştim. Ama Avcıoğlu'nun TİP hakkında ki bu ilk (ne yazık ki) yazısı artık şüphe bırakmıyor ki bunun altında bazı hesaplar yatmaktadır. Saldırı, baskı kampanyası daha da şiddetlenir, ufukta beliren faşizm tehlikesi mad-dileşirse, “doğmatik, katı doktrinci, memleket gerçeklerinden uzak” (uzatmaya ne lüzum var? Açıkçası komünist) onlardır, biz milliyetçi sosyalistleriz, diyebilmek hesabı. Hâkim çevrelerin ve onların sözcüsü “Akis”in de zaten istediği budur!

Bravo “Yön”ün “sosyalist hareketin bütünlüğü konusundaki titizliği”ne!

Sonra şunu da hatırlatalım ki “antikomünist kampanya”nın gerçek amacı ne vatan hainlerini ezmek, ne ihtilâl hareketlerini bastırmak, ne de diktatörlüğü önlemektir. Çünkü bu çeşit hareketler her kişi için, her çeşit grup, akım, teşekkül için suçtur ve bu suçlara karşı kanunlarımızda 141 ve 142. maddelerden başka birçok maddeler, cezalar, müeyyideler vardır. Bu kampanyanın gerçek amacı sosyalist hareketi soysuzlaştırmak, 17 yıldır demokrasiyi yaptıkları gibi, şimdi de sosyalizmi halkı oyalamak, aldatmak için bir vasıta haline getirmektir. Saldırıları karşısında gerileyip tavizler verdikçe kelle isteyenlerin talepleri artacak, sonu gelmeyecektir. Onun için yapılacak iş, küçük, opportünist hesaplarla paçayı kurtarmaya bakmak değil, mevzilerimizde sonuna kadar dayanmaktır; hatta sadece dayanmak da değil, saldırganların elinden “Komünistlik” silahını almak için cesaretle mücadele etmektir. Zafer, er ya da geç, bu mücadeleyi yılmadan sonuna kadar götürenlerin olacaktır.

Son olarak, benim de Avcıoğlu'na ve fikir arkadaşlarına bir çağrım var: İzledikleri yönün kendilerini nereye götüreceğini bir iyice düşünsünler. Başlangıçta yön tayin edilirken yapılan bir kaç derecelik bir inhiraf, rota ilerledikçe hedeften millerce uzağa düşmeye sebep olur!

Vatan, 3 Aralık 1962